

מודל אינטגרטיבי והוליסטי

להוראת ההבנה וההפקה של טקסטים דבורים וכתובים

תוכן העניינים

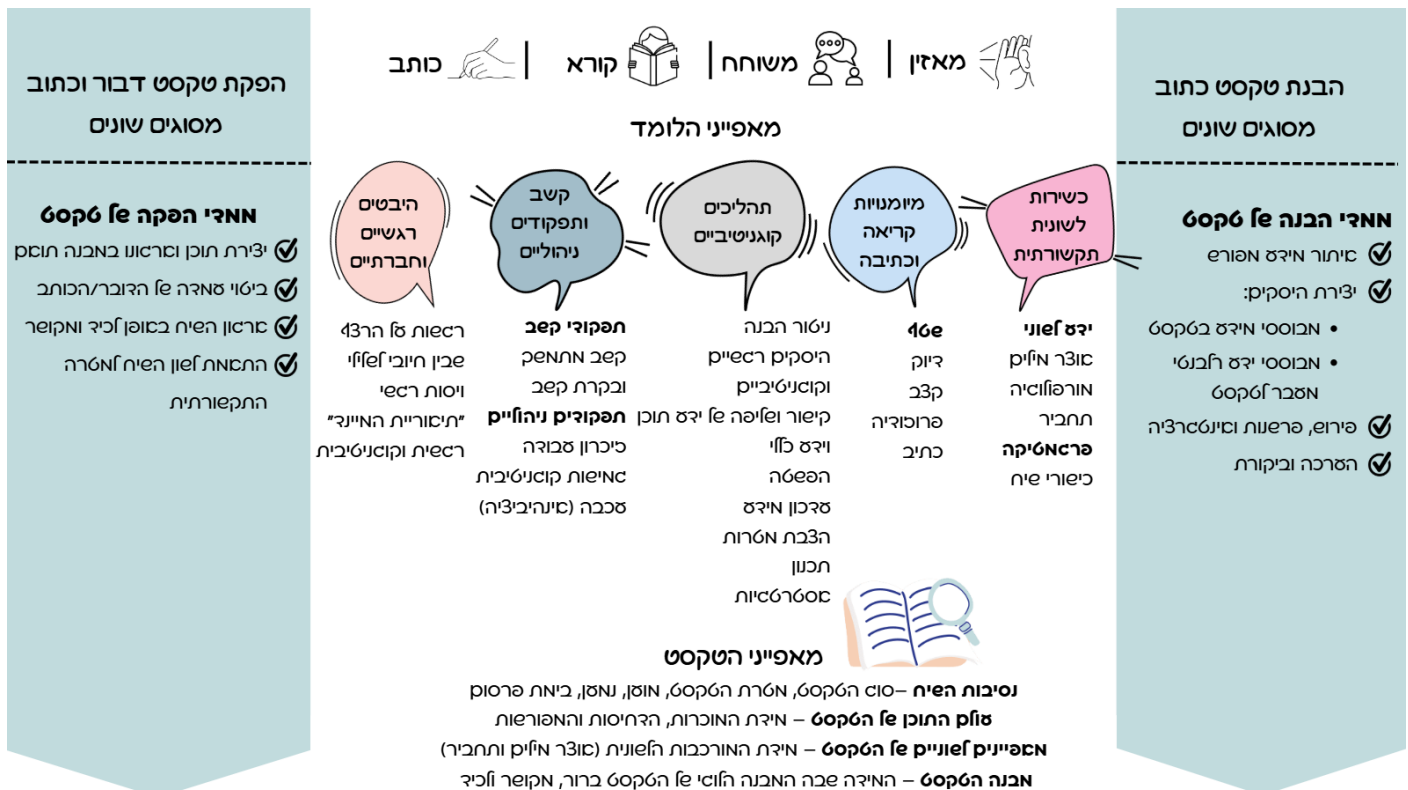
2	מודל אינטגרטיבי להוראת השפה ואוריינות
4	ממדי ההבנה וההפקה של טקסטים דבורים וכתובים
9	חשיבה יצירתית
10	מודל הוראה הוליסטי לקידום ההבנה וההפקה של טקסטים מסוגות שונות
18	מודל גנרי להוראה הוליסטית של טקסטים מסוגות שונות
19	יישום גנרי של המודל ההוליסטי להוראת שפה ואוריינות
	טקסט מידעי שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)
25	יישום גנרי של המודל ההוליסטי להוראת שפה ואוריינות
	טקסט מידעי שלב שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)
32	יישום גנרי של המודל ההוליסטי להוראת שפה ואוריינות
	טקסט סיפורי שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)
37	יישום גנרי של המודל ההוליסטי להוראת שפה ואוריינות
	טקסט סיפורי שלב שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)
44	הדגמות

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

מודל אינטגרטיבי להוראת השפה והאוריינות

תוכנית הלימודים להוראה של טקסטים דבורים וכתובים מתבססת על התפיסה האינטגרטיבית המוצגת בהרחבה בפרקי התוכנית.

הוראה אינטגרטיבית המקדמת הבנה והפקה של טקסטים מביאה בחשבון את הקשרים המתקיימים בין ארבע אופניויות השפה – האזנה, דיבור, קריאה, כתיבה ואת הקשר שלהן למאפייני הלומד ולהקשר האורייני – מאפייני הטקסט. קשרים אלה מוצגים בתרשים המארגן מתוך תוכנית הלימודים¹:

¹ משרד החינוך (2025). תוכנית הלימודים להוראת השפה והאוריינות ברצף שבין הגן לכיתות א-ב. המזכירות הפדגוגית, אגף שפות, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

- ראשית, מיומנויות השפה (האזנה, דיבור, קריאה, כתיבה) משולבות, קשורות ותומכות האחת בשנייה. בהוראת השפה ניתן לעבור משיח דבור לקריאה, מקריאה לכתיבה, מקריאה לשיח דבור ומשיח דבור לשיח כתוב.
- להבנה ולהפקה ישנם מימדים שונים ומפרט של יעדים ופעילויות המותאמות להשגת מימדים אלה.
- תהליכים לשוניים, קוגניטיביים, ניהוליים ורגשיים נמצאים ביחסי גומלין עם ההבנה וההפקה, מקדמים אותן לאורך השנים ומתפתחים בעצמם עם הגיל. כך, הקשב והתפקודים הניהוליים מתפתחים ומשתכללים, הידע הלשוני נעשה רחב ועמוק יותר, יכולות השיח המורחב מתפתחות, שטף הקריאה והכתיבה מתייעל, מתפתחת המודעות וההבנה של רגשות ומחשבות האחר והתהליכים הקוגניטיביים אף הם מתפתחים. בהתאמה לתהליכי התפתחות אלה, ישנה עליה ברמת המורכבות של היעדים, הטקסטים והפעילויות.

האופן שבו מקדמים את יכולות ההבנה וההפקה תלוי ביכולות ההתפתחותיות של הילדים ולכן מודל ההוראה מחולק לשלושה שלבים, בהתאם ליכולות האורייניות המתפתחות:

1. טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)
2. שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)
3. קוראים וכותבים – כיתות ג-ו (גילאי 8 ומעלה) (יפורסם בהמשך)

תחילה מוצגים ממדי ההבנה וההפקה ורכיביהם, ובהמשך מוצג מודל הוראה הוליסטי לקידום ממדים אלה.

ממדי ההבנה וההפקה של טקסטים דבורים וכתובים

ד"ר לימור קולן, ד"ר עמליה בר־און, פרופ' מיכל שני

ממדי הבנה

1. איתור מידע מפורש

פעולות אשר בהן יש לאתר בטקסט פרטי מידע הכתובים במפורש – רעיונות ספציפיים, הגדרות של מילה, מבע, מקום, זמן, מידע גרפי, קשרים לוגיים מפורשים בין רעיונות – לזהותם מבין מסיחים ולהפיקם בשיח דבור או כתוב.

פעולות המשקפות תהליכי איתור מידע מפורש:

- * איתור פרטי מידע הכתובים במפורש בטקסט במיקום ספציפי (לוקלי)
- * איתור פרטי מידע הכתובים במפורש במקומות שונים בטקסט (גלובלי)
- * ארגון מחדש של פרטי מידע מפורשים בטקסט

2. יצירת היסקים

פעולות המתרחשות במהלך הבניה של מידע מהטקסט אשר בהן המאזין או הקורא מסיק רעיונות וקשרים שאינם כתובים במפורש בטקסט ובכך מגשר על פערים בטקסט. ליצירת היסקים הקורא פועל מעבר לאיתור, לזיהוי ולהפקה של פרטי מידע, מעבר ל'מבנה השטח' של הטקסט (surface structure). חלק מן ההיסקים מבוססים על גישור בין פרטי מידע בטקסט הסמוכים זה לזה, למשל, הנמצאים באותה הפסקה. היסקים אחרים מבוססים על גישור בין פרטי מידע המרוחקים זה מזה בטקסט, והיסקים המבוססים על מידע מעבר לטקסט.

פעולות המשקפות תהליכי היסק:

יצירת היסקים מבוססי מידע בטקסט

- * היסק על משמעות מילה מתוך הקשר
- * היסק לשם גישור על פערים בין יחידות מידע סמוכות זו לזו בטקסט
- * היסק לגישור על פערים בין יחידות מידע מרוחקות זו מזו בטקסט

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

יצירת היסקים מבוססי ידע רלוונטי מעבר לטקסט

- * היסק המבוסס על ידע תוכן ספציפי הרלוונטי לטקסט
- * היסק המבוסס על ידע עולם הרלוונטי לטקסט
- * היסק מבוסס ידע מטא־טקסטואלי רטורי (ידע על מבנה הטקסט ואופן ארגון הרעיונות
(בו)

3. פירוש, פרשנות ואינטגרציה

פעולות אשר בהן המאזין או הקורא מְבַנֵּה את רעיונות הטקסט בהתבסס על פירוש ופרשנות ואינטגרציה בין רעיונות ומידע שבטקסט ומעבר לו. למשל, המאזין או הקורא מפרש התנהגויות, מייחס כוונות, מניעים ומחשבות לדמויות בטקסט ('תיאוריית המיינד'). פעולה של אינטגרציה היא זיהוי של תמה או מסר מרכזי, זיהוי האווירה בטקסט, השוואה בין יחידות מידע בטקסט לבין יחידות מידע בטקסט נוסף (הדומה והשונה) ויישום המידע בעולם האמיתי. הפעולות להערכת ממד זה אמורות להיגזר ממידע בטקסט עצמו.

פעולות המשקפות תהליכי פירוש, פרשנות ואינטגרציה:

- * תפיסה של תמת העל או המסר המרכזי של הטקסט
- * פרשנות להתנהגויות או מחשבות בהתבסס על 'תיאוריית המיינד' (קוגניטיבית/רגשית)
- * אינטגרציה עם תמה דומה בהתבסס על מקור מידע נוסף
- * יישום המידע הנלמד מן הטקסט בהקשר אחר

4. הערכה וביקורת

פעולות אשר מתבצעות לאחר ההאזנה או הקריאה של הטקסט והן משקפות מעבר מהבניית המשמעות של הטקסט לחשיבה ביקורתית על הטקסט (ממד מטא־טקסטואלי). פעולות אלה כוללות שיפוט על בהירות הטקסט, זיהוי חוסר במידע, הערכת היתכנות של האירועים במציאות, הערכה של מידת התאמה בין כותרת לתוכן, הערכה של רכיבים לשוניים (כגון מטפורות), הבנת נקודת המבט של הכותב וגיבוש עמדות.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

פעולות המשקפות תהליכי הערכה וביקורת:

- * זיהוי המטרה של רכיבי הטקסט, תפקידם ותרומתם
- * שיפוט של התנהגות ופעולה
- * הערכת התוכן, כגון אמינות, עדכניות, בהירות והיתכנות
- * גיבוש עמדות בנוגע לסוגיות, התנהגויות ודילמות המתוארות בטקסט
- * הערכה של מטרת הטקסט
- * זיהוי עמדת הכותב
- * הבנת התרומה של מבנה הטקסט ואופן ארגונו להבנת התוכן שלו
- * הערכת הקשר בין רכיבי הטקסט
- * הערכת לשון הטקסט וסגנון הכתיבה (כגון אמצעים רטוריים, מבנים לשוניים)

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

ממדי הפקה

לכל פעולת הפקה של שיח דבור או כתוב יש מטרה תקשורתית ונמען (אחד או כמה נמענים, מוכרים או בלתי מוכרים, ישירים או עקיפים). הדובר או הכותב מפיקים טקסטים מסוגים שונים למטרות שונות, לדוגמה: מחשבות ורשמים (הפקה רפלקטיבית); המלצה על ספר או אתר (הפקה למטרות הסבר, טיעון ושכנוע); הסבר לתופעה או אירוע (הפקה למטרות מידוע, תיאור והסבר); הנחיות למשחק (הפקה למטרות הדרכה והפעלה); סיפורים (הפקה נרטיבית). לכל יחידת שיח מורחב ישנם מאפיינים מבניים, לשוניים ורטוריים בולטים.

1. יצירת התוכן וארגונו

ממד זה מתייחס לאיכות הרעיונות והתוכן שהכותב או הדובר מפיק והאופן שבו הם מאורגנים. התכנים המופקים הם מסוגים שונים, כגון סיפורים, הסברים, דעות או מסירת מידע. חלקם מבוססים על תכנים קיימים, כגון חוויות אישיות או ידע קודם, וחלקם מתהווים תוך כדי הפקת הטקסט. תהליך החשיבה על הרעיונות מתחיל לפני שהם מובעים במילים, ותוך כדי הדיבור או הכתיבה הם הולכים ומתגבשים. העושר הרעיוני והתוכני קשור לידע ולחוויות שהדובר או הכותב צבר בסביבה שבה גדל ולהתנסויות שלו עם טקסטים מסוגים שונים. ארגון השיח במבנה תואם לתוכן מבוסס על היכרות עם מבנים רטוריים שונים של שיח דבור וכתוב.

2. ביטוי עמדת הדובר או הכותב

ממד זה מתייחס לאופן שבו הדובר או הכותב מבטא את רגשותיו, מחשבותיו ותפיסותיו. הביטוי האישי והבעת העמדה משתנים לפי סוג הטקסט. ממד זה כולל מרכיב רגשי המתבטא בתיאור של רגשות ותחושות של הדובר או הכותב, ומרכיב קוגניטיבי המתבטא בנקיטת עמדה המייצגת את התפיסות, המחשבות ובאמונות של הדובר או הכותב.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

3. ארגון השיח הדבור או הכתוב באופן לכיד ומקושר

ממד זה מתייחס לאופן שבו יחידות התוכן מקושרות זו לזו. הקישוריות בטקסט נוצרת דרך שימוש במילות קישור מתאימות, דרך שימוש נכון במאזכרים ודרך תחביר המשפט. אמצעי הקישוריות השונים יוצרים רמות שונות של לכידות, והם מושפעים מסוגי הטקסטים השונים. ככל שהדובר או הכותב מפיק טקסט לכיד יותר, כך המאזין או הקורא יצליח לייצג את המידע באופן מוצלח יותר.

4. התאמה של לשון השיח למטרה התקשורתית

ממד זה מייצג את יכולת הדובר או הכותב לבחור את המילים המתאימות (מבחינה סמנטית ודקדוקית), לשבץ אותן במבנים תחביריים נכונים ולקשור בין המבעים כך שתיווצר יחידת שיח לכידה. הידע הלשוני והרטורי חשוב לשיח דבור והופך משמעותי ומאתגר יותר במעבר לכתיבה. לשון השיח מתבססת על חשיפה ועל למידה מתוך טקסטים כתובים מוקראים ונקראים, והיא מותאמת למטרה התקשורתית של השיח – סיפור, העברת מידע, הסבר וכדומה.

הרחבה על התפתחות ממדי השיח הדבור והכתוב ואופן הערכתם ראו במדריך למורה ב**[מבדקי](#)**

[הכתיבה](#).

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

חשיבה יצירתית

לצד מיומנויות ההבנה וההפקה עומדות מיומנויות קוגניטיביות נוספות, חוצות תחומים, המצויות בזיקה לתחומי ההבנה וההפקה: חשיבה ביקורתית וחשיבה יצירתית. מיומנויות החשיבה הביקורתית מוטמעות בממדי ההבנה וההפקה.

חשיבה יצירתית היא היכולת לחשוב על נושאים מוכרים בדרכים חדשות, להציע הסברים או פתרונות חלופיים, לייצר הקשרים חדשים בין תחומי ידע שונים ולהפיק תוצרים מקוריים, רלוונטיים ובעלי ערך.

הערכה של יכולת זו מוצעת כנספח לממדי ההבנה וההפקה ומוסיפה נדבך בהיבט של תהליכי החשיבה. הבנה והפקה של טקסטים אינה תלויה בממדי החשיבה היצירתית של הלומד. להרחבה ראו מסמך [המדיניות הפדגוגית הלאומית - דמות הבוגרת והבוגר](#), וכן את מפרט מיומנויות החשיבה היצירתית בראייה התפתחותית לפי גילים ב[פורטל עובדי הוראה – מרחב פדגוגי](#).

מודל הוראה הוליסטי

לקידום ההבנה וההפקה של טקסטים מסוגות שונות

ד"ר אסתי תאומים-בן-מנחם, פרופ' מיכל שני, ד"ר לימור קולן

התוכנית להוראת שפה ואוריינות בגן ובבית הספר היסודי מבוססת על הגישה ההוליסטית והאינטגרטיבית. להלן מוצג מודל הוראה הוליסטי גנרי לתיהלוך המפגש האורייני של טקסטים מעולמות שיח שונים. המפגש האורייני שוזר בתוכו פעילויות המקדמות את כל בסיסי הידע והמיומנויות באופן הוליסטי ההולם את נסיבות השיח. לצד המודל הגנרי מובאות דוגמאות לפעילויות המקדמות את ההבנה, את ההפקה ואת בסיסי הידע והמיומנויות במפגש אורייני עם טקסטים מעולמות השיח המידעי והסיפורי. בנוסף, מובאות הדגמות לתיהלוך המפגש אורייני בהלימה לשלבים ההתפתחותיים: שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 5-3); שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8).

מודל ההוראה כולל ארבעה שלבים:

שלב ראשון
פעולות הכנה של הגננת או המורה לקראת המפגש עם הטקסט
שלב שני
פעילויות עם הלומדים טרום-המפגש עם הטקסט
שלב שלישי
הקראה או קריאה של הטקסט ותיהלוך הטקסט
שלב רביעי
פעילויות עם הלומדים בעקבות המפגש עם הטקסט

השלב הראשון הוא שלב ההכנה של הגננת או המורה לקראת המפגש של הלומדים עם הטקסט. מהשלב השני מתרחש המפגש של הלומדים עם הטקסט ('מפגש אורייני'). בכל

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שלב בתיאור המפגש עם טקסט באים לידי ביטוי הקשרים בין הפעילויות לבין 'מאפייני לומד'.

מודל הוראה הוליסטי לקידום ההבנה וההפקה של טקסטים

מסוגות שונות

שלב ראשון	
פעולות הכנה של הגננת/המורה לקראת המפגש עם הטקסט	
קריאה של הטקסט	השלב הראשון מתחיל בבחירת הטקסט ובקריאתו לפני הבאתו בפני הלומדים. בשלב זה הגננת/המורה תקרא את הטקסט לעצמה ותחליט מה מידת ההתאמה של הטקסט ללומדים. תעשה חשיבה על ההזדמנויות שהטקסט מזמן לקידום השפה והאוריינות.
ניתוח מבני, תוכני ולשוני של הטקסט	בשלב זה תעשה התבוננות על 'מאפייני הטקסט' – סוג הטקסט ומטרתו התקשורתית (לדוגמה: מידוע, תיאור והסבר; הפעלה והנחייה; סיפור); עולם התוכן של הטקסט (מידת המוכרות, הדחיסות הרעיונות והמפורשות); מאפיינים לשוניים של הטקסט (מידת המורכבות הלשונית – אוצר מילים ותחביר) ומבנה הטקסט (המידה שבה הטקסט ברור, מקושר ולכיד).
ניסוח מטרות ההוראה: ידע, מיומנויות וערכים	יש לנסח מהו הידע שאפשר ללמוד באמצעות הטקסט, כיצד הוא מתחבר לידיע תוכני מתאים קודם, מהו הידע הנוסף שיסייע להבנת הטקסט, מה יהיה חדש עבור רוב הלומדים. המיומנויות מתייחסות לפעולות שבאמצעותן יבינו הלומדים את הטקסט בממדי ההבנה השונים ויגיבו אליו בשיח הדבור ובכתיבה. בנוסף, לכל טקסט, נרטיבי או מידעי, ישנם ערכים שאפשר לגזור ממנו.
אסטרטגיות ההוראה של הטקסט	כל טקסט מזמן תהליכי הוראה ולמידה שונים ומוקדים שונים להתייחסות. לדוגמה: יש טקסט שמזמן המתמקדות בהיבט של למידת ואוצר מילים וידע לשוני ואחר יותר בשיח דיאלוגי ושיח מורחב בהיבטים חברתיים-רגשיים. על הגננת או המורה לבחור את אסטרטגיות ההוראה לקידום ממדי ההבנה וההפקה השונים. לדוגמה, כיצד נקדם איתור מידע מפורש; כיצד נקדם יצירת קשר בין הידע הקיים של הקוראים לבין הידע בטקסט; אילו דרכים תסייענה להבנה של הטקסט כאשר ישנם בטקסט פערים המצריכים יצירת היסקים על בסיס מידע בטקסט, ופערים המצריכים גישור ידע מעבר לטקסט ליצירת היסקים. אסטרטגיות ההוראה המוצגות בהדגמות מבוססות על גישת ההוראה הדיאלוגית שבמרכזה עומד הדיאלוג בין הלומדים לטקסט, בין הלומדים לבין עצמם ובין הלומדים לגננת/למורה המובילות את השיח האורייני וממלאות תפקיד של 'סוכן שיח'.

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
 הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שלב שני פעילויות עם הלומדים טרום המפגש עם הטקסט	
קשרי הגומלין בין הפעילויות לבין 'מאפייני הלומד'	פעילויות לקידום ההבנה וההפקה של טקסטים מסוגים שונים
הטקסטים שאנו מביאים בפני הלומדים בגן ובבית הספר צריכים להיות רלוונטיים ומהוקשרים לתכנים בהם עוסקים הלומדים. פעילויות טרום המפגש עם הטקסט צריכות ליצור את החיבור ואת ההקשר שבו הוא נלמד. ההקשר יכול להיות תוכני או ערכי. בשלב זה גם נעורר את הסקרנות האוריינית ואת הצפייה לקראת המפגש עם הטקסט.	הכנה למפגש עם הטקסט
פעילויות הנעשות טרום המפגש עם הטקסט, בין אם הוא מיועד להקראה או לקריאה, יוצרות תשתית לתהליכי הבנת הטקסט. הבנה של טקסט תלויה בבנייה של 'מפה מנטלית', מעין מפת חשיבה על הטקסט: מהו תחום התוכן, מהם הרעיונות המרכזיים שלו וכיצד הם מאורגנים. מפה זו נוצרת על סמך הבנה של המילים והמשפטים בטקסט, הפקת הרעיונות או המידע מן הטקסט, קישור מידע בין חלקים שונים בטקסט וקישור למידע נוסף שאינו בטקסט. <u>פעולות טרום קריאה היוצרות גישור מוקדם בין תוכן הטקסט לבין הידע של המאזין/הקורא –</u> * ידע על אוצר מילים הכרחי ומהותי להבנת הטקסט * ידע על תוכן ספציפי הקשור לטקסט – העלאת ידע והרחבתו * ידע כללי על תופעות הקשורות בטקסט * ידע על מאפייני השיח הכתוב (ספר, סיפור מתוך ספר, כתבה, מודעה, שלט, ערך בספר עיון וכדו').	יצירת תשתית להבנת הטקסט – יצירת תשתית לבניית 'מפה מנטלית' של הטקסט
היכרות מוקדמת עם אוצר מילים מרכזי בטקסט כוללת את הבנה של משמעות המילה, השימוש בה במשפט בהקשרים שונים ואופן כתיבתה (אם זה רלוונטי ללומדים). אוצר המילים הנבחר יכול להיות תוכן מרכזי, תארים, או מילים במבנה מורפולוגי ייחודי. פעילות זו מקדמת: ✓ הבנה של לשון הטקסט. ✓ קריאה רהוטה של מילים בטקסט (פוגשים מילים שהכירו) ✓ קריאה רהוטה של הטקסט – היכרות מוקדמת עם מילים תורמת לשטף הקריאה. ביסוס תחושת מסוגלות – היכרות מוקדמת עם מילים מתוך הטקסט תורמת לביסוס תחושת המסוגלות. לדוגמה: מוצג הטקסט הבא:	נגישות לשונית – היכרות עם אוצר מילים ההכרחי ומהותי להבנת הטקסט

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

כיצד עומדות הציפורים על חוטי החשמל מבלי להתחשמל? – <u>אאוריקה</u>, <u>אנציקלופדיה של הסקרנות</u> הציפורים שעומדות על חוטי החשמל, עומדות על גבי חוט חשמל יחיד ולכן אינן יוצרות מעגל חשמלי סגור. רק מעגל סגור יכול לגרום להן להתחשמלות. אם הן יגעו בשני חוטי חשמל שונים, או בחוט חשמל ובעמוד עצמו או בחוט חשמל ובאדמה, ייווצר מעגל חשמלי סגור, והן יתחשמלו מיד. ואכן, מי שנמצאות בסכנה הן ציפורים גדולות, שמוטת הכנפיים שלהן רחבה, כלומר כנפיהן יכולים לגעת ב־ זמנית בשני חוטי חשמל שונים. אנחנו כבר יודעים מה קורה כשנוגעים בשני חוטי חשמל, נכון? – מתחשמלים! בשלב טרום האזנה או הקריאה חשוב לשוחח על מושגים החשובים להבנת הטקסט: <u>מוטת כנפיים</u> פירושו המרחק בין קצה כנף אחת לקצה הכנף השנייה. לציפורים קטנות יש כנפיים קטנות וקצרות ומוטת כנפיים קטנה. לציפורים גדולות כמו נשר יש כנפיים ארוכות וגדולות יותר ומוטת כנפיים גדולה. מושג נוסף הוא <u>מעגל חשמלי</u> – התחשמלות מחייבת סגירת מעגל חשמלי, הכרת מושגים אלה תסייע בהבנת התוכן של הטקסט. היכרות עם אוצר מילים נוסף ייעשה תוך כדי המפגש עם הטקסט.	
בשלב טרום המפגש עם הטקסט יש חשיבות לשיחה על נושאים הקשורים לתוכן הטקסט. בהתייחס לדוגמה שלמעלה, אפשר לשוחח עם הילדים על מקרים בהם ראו ציפורים על חוטי חשמל. אפשר להתבונן בתמונות (כמו זו שלמעלה) ולתאר על כמה חוטים כל ציפור עומדת? לאחר שהוסברו המושגים "מוטת כנפיים" ו"מעגל חשמלי" אפשר לשאול את הילדים האם הם יכולים לשער מדוע הציפורים לא מתחשמלות?	ידע על התוכן הספציפי הקשור לטקסט
הבנה של הטקסט המודגם תלויה בהבנה של קשר בין מוטת הכנפיים של ציפור לבין התחשמלות. רק מגע בשני חוטי חשמל מחשמל, ולכן ציפורים בעלות מוטת כנפיים גדולה נמצאות בסיכון להתחשמלות. אפשר לשאול אילו ציפורים יכולות להיות בסיכון של התחשמלות?	ידע כללי על תופעות הקשורות בטקסט

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

ידע על מבנה השיח הכתוב	טקסטים מסוגים שונים בעלי אפיונים שונים לשוניים-מבניים-רטוריים. אפשר לשוחח עם הלומדים על סוג הטקסטים אותו יפגשו ועל 'נסיבות השיח' למשל, מי כתב את הטקסט, איפה מוצאים טקסטים מסוג כזה מהי מטרת הטקסט? למי הוא מיועד. בגילאים בוגרים יותר נעריך גם את אמינות הטקסט. הטקסט שהוצג לעיל הוא מעולם השיח העיוני והוא טקסט מסוג מידע, תיאור והסבר – טקסטים אלה כוללים תהליכים של ארגון מידע בדרכים הגיוניות כדי לצקת משמעות לתופעות בעולם. הטקסט מייצג מציאות, על מנת ליידע ולהסביר. ההסבר הוא לשאלות כמו מתי? מדוע? איך זה קורה? הציפורים שעומדות על חוטי החשמל, עומדות על גבי חוט חשמל יחיד ולכן <u>אינן יוצרות מעגל חשמלי סגור</u>. רק מעגל סגור יכול לגרום להן להתחשמלות. <u>אם הן יגעו בשני חוטי חשמל שונים, או בחוט חשמל ובעמוד עצמו או בחוט חשמל ובאדמה, ייווצר מעגל חשמלי סגור, והן יתחשמלו מיד</u>. ואכן, מי שנמצאות בסכנה הן <u>ציפורים גדולות, שמוטת הכנפיים שלהן רחבה</u>, כלומר כנפיהן יכולות לגעת ב־זמנית בשני חוטי חשמל שונים. אנחנו כבר יודעים מה קורה כשנוגעים בשני חוטי חשמל, נכון? – מתחשמלים! אומרים ללומדים כי בטקסט שיקראו יהיה <u>מידע</u> – משהו שקורה במציאות (ציפורים עומדות על חוטי חשמל ואינן מתחשמלות), יהיה <u>הסבר</u> למה שקורה (מדוע הן אינן מתחשמלות) ו<u>תיאור</u> (כיצד נראות ציפורים הנמצאות בסכנה להתחשמלות). ההבנה כי בטקסט יהיה מידע חדש על תופעה בטבע, הסבר של התופעה ודוגמה עם תיאור יוצרת מכוונות לזיהוי של רכיבים אלה במהלך הקריאה.
-------------------------------	--

שלב שלישי

הקראה/קריאה של הטקסט ותהליך הטקסט

המפגש עם הטקסט ייעשה בגישה הדיאלוגית בין אם הוא מוקרא ללומדים ובין אם הם קוראים את הטקסט בקריאה עצמית.

הדיאלוגיות תבוא לידי ביטוי בשיחה המתפתחת בין הלומדים לבין הטקסט ובין הלומדים לבין עצמם בתגובה לטקסט, ובין הגננת/המורה לבין הלומדים בהתאם לעצירות שהיא בוחרת לעשות וההזמנות לשיחה.

בקריאה עצמית ובקריאת עמיתים (קריאה בחברותא) אפשר לעודד את השיחה והתגובה לטקסט באופן ספונטני ויזום בידי הלומדים או באופן מכוון ומונחה (למשל באמצעות סימון הטקסט לעצירה לשיחה, שאלות מנחות קריאה וכדומה).

הקריאה הדיאלוגית תורמת להאזנה/קריאה קשובה ופעילה, מעמיקה את החיבור לטקסט ואת הבנתו. מאפייני השיחה שמתפתחת במהלך ההקראה/הקריאה של הטקסט תלויים בסוג הטקסט ובמאפייניו.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

קריאה מונחית שיתופית בקבוצה קטנה המלווה בשיחה היא המסגרת המיטבית לניהול מפגש אורייני בגן ובבית הספר היסודי. באופן זה המשתתפים לוקחים חלק פעיל בבניית משמעות הטקסט ותורמת להרחבת נקודות המבט.

רצוי לעודד הזמנה לתגובה ולשיח. רצוי לתכנן מראש את העצירות לשיחה ולהגדיר את מטרותן.

קריאה של סיפור – רצוי לא להרבות בעצירות לשיחה ולא לשהות בהן זמן ממושך כדי לא לפגום בחוויה האסתטית – תחושת ההנאה, ההתרגשות מהסיפור והחיבור לסיפור. רצוי לחזור ולהקריא או לעודד קריאה של הסיפור בקריאות חוזרות בהן אפשר גם לשהות בשיחה ולהעמיק ברעיונות.

קריאה של טקסט מידעי – השיחה המתפתחת בין המאזינים/הקוראים לבין הטקסט ובין הלומדים לבין עצמם תורמת לבניית המשמעויות ולהבנת הטקסט. העצירות לשיחה לרוב מתעצבות בהתאם למבנה הטקסט ולרכיביו (בסיום כל פסקה, בהתייחס לטקסטים נלווים, לתרשימים, תמונות, איורים). הדגמות לתיהלוך הקריאה מוצגות בהמשך.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שאל רביעי

פעילויות עם הלומדים בעקבות המפגש עם הטקסט

לאחר האזנה לטקסט או קריאתו אפשר לתכנן מגוון פעילויות לקידום ההבנה בממדיה השונים, וכן לעודד הזדמנויות לחזרה אל הטקסט ולהפקה של שיח דבור וכתוב. להלן הצעות גנריות לפעילויות המתאימות לאחר המפגש עם הטקסט (עמודה ימנית), וקשרי הגומלין עם המאפיינים השונים של הלומד, קרי: כיצד הפעילות קשורה למאפיינים של הקורא, קרי: מתבססת עליהם, ובזמנית מקדמת אותם (עמודה שמאלית). הפעילויות צריכות לקדם: מעורבות רגשית, הנעה לקריאה והנאה מקריאה, סקרנות אוריינות, ידע תוכן נרחב, ידע לשוני, כישורי שיח, הבנה של טקסט על ממדיה השונים, עידוד הפקה של שיח מורחב בדיבור ובכתיבה. אין הכרח ליישם את כל ההצעות וכן אין הכרח לבצען ברצף שבו הן כתובות. הבחירה תעשה בהתאם למאפייני הטקסט ולמאפייני הלומדים.

הצעות לפעילויות	קשרי גומלין בין הפעילויות למאפייני הלומד
מאחרים את תוכן הסיפור/ הטקסט – פעילויות העוסקות באחזור של הטקסט או חלקים ממנו.	שחזור קשור בזיכרון לטווח ארוך – לפרטים ולרצף אירועים. תורם להתפתחות כישורי שיח דבור (שיח מורחב) בייחוד אם יש ציטוטים מהזיכרון של משפטים מהסיפור/מהטקסט.
משחזרים את התוכן באמצעות פעילויות מתאימות. שחזור טקסט סיפורי – באמצעות המחזה (תיאטרון קריאה), תיאטרון בובות, תיאטרון צלליות וכדומה. שחזור טקסט עיוני – ציור של תהליך שנלמד, ארגון תמונות ברצף (לדוגמה ארגון של ניסוי) כתיבה של שלבים בתהליך בטבע (לדוגמה שלבי היווצרות ברד).	פעילות זו גם קשורה ומקדמת זיכרון לטווח ארוך. ההמחזה מפתחת הקראה פרזודית וכן מפתחת מעורבות רגשית. ארגון מידע מפתח הבנה של ארגון הידע של מבנה הטקסט, של קשרי סיבה-תוצאה ושל יכולת להיסקים לדוגמה: כיצד נוצר ברד? סידור התמונות ברצף מאפשר להבין מדוע טיפות המים קופאות? מדוע יש שכבות בברד? מדוע הברד נופל מהענן? (ראו מטה דוגמה לסידור תמונות ברצף)
מעניקים פרשנויות אישיות לסיפור או לטקסט המידע. מביעים דעות ועמדות.	פרשנות אישית קשורה לחשיבה מופשטת ולנקיטת עמדה.
מכינים מצגת/איור לסיפור או לתהליך מדעי שנלמד.	מפתח זיכרון לטווח ארוך של מידע; מקדם יכולת חשיבה מופשטת לעיבוד מידע באופן אישי
צופים בסרט או הצגה הקשור לטקסט ומשוחחים על הקשר בין הטקסט לסרט או ההצגה.	מפתח ידע על תוכן ספציפי וכן ידע עולם. מפתח את יכולת ההשוואה והאינטגרציה.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

מקשרים את תוכן הסיפור או תוכן הטקסט מעולם השיח העיוני לעולם החוויות האישי.	פעילות המעוררת רגשות חיוביים מפתחת יכולת לאינטגרציה – מה דומה ומה שונה בתוכן שקראתי בהשוואה לחוויה שלי או לידע שלי.
מעניקים פרשנויות אישיות לסיפור או לטקסט המידע. מביעים דעות ועמדות.	פרשנות אישית קשורה לחשיבה מופשטת ולנקיטת עמדה.
מכינים מצגת/איור לסיפור או לתהליך מדעי שנלמד.	מפתח זיכרון לטווח ארוך של מידע; מקדם יכולת חשיבה מופשטת לעיבוד מידע באופן אישי

שלבים בהיווצרות הברד

כדורי הברד כבדים ונופלים מהענן.	הטיפות קופאות והופכות לכדורי ברד.	רוחות מעיפות את הטיפות לחלק העליון הקר של הענן.	טיפות מים נמצאות בענן.

מודל גנרי להוראה הוליסטית של טקסטים מסוגות שונות

להלן מודל גנרי להוראה הוליסטית של טקסטים מסוגים שונים: מידעי וסיפורי.
לכל סוג טקסט מתוארים מהלכים גנריים בהלימה לסוג הטקסט ולשלבים ההתפתחותיים של הלומדים:

שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)

שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)

בעמודה הראשונה מוצגים היעדים (פעולות נדרשות אותן מבצעים הילדים המעידים על שליטה בבסיסי הידע והמיומנויות). מתחת לכל יעד ופעילות מוצגים ממדי ההבנה וההפקה אליהם מכוונת הפעילות.

בעמודה השנייה מוסברים קשרי הגומלין בין היעדים והפעילויות, לבין 'מאפייני הלומד' (הידע הלשוני וכישורי השיח, רכישת הקריאה והכתיבה, תפקודי קשב ותפקודים ניהוליים, תהליכים קוגניטיביים ותהליכים רגשיים וחברתיים. תפקודים ותהליכים אלה נמצאים ביחסי גומלין עם היעדים – הם מקדמים את השגתם וממשיכים להתפתח ולהשתכלל באמצעותם. המושגים המודגשים בפעילויות וב'מאפייני הלומד' מבוארים כולם ברקע התאורטי ובלוחות של הגדרת המונחים.

השוואה בין המהלכים הגנריים המוצעים לילדי הגן לבין אלה המוצעים לתלמידי כיתות א-ב מדגימה את ההבדלים ההתפתחותיים בשנים אלה ומשקפת אותם. בהתאם לכך, המפגש עם הטקסט בגיל הגן ייעשה בהאזנה לטקסט המוקרא, בשיח, בדרכים מגוונות להבעה ובהתנסויות אורייניות ראשונות ('ניצני קריאה' ו'ניצני כתיבה'). עם התפתחות רכישת מיומנויות הקריאה והכתיבה הפעילויות השונות תזמנה גם קריאה של הטקסטים והבעה בכתיבה.

יישום גנרי של המודל ההוליסטי להוראת שפה ואוריינות

טקסט מידעי

שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)

שלב ראשון	
פעולות הכנה של הגננת לקראת המפגש עם הטקסט	
ניתוח מבני, תוכני ולשוני של הטקסט:	
* <u>עולם התוכן של הטקסט</u> : מידת המוכרות, הדחיסות הרעיונית והמפורשות.	
* <u>מאפיינים לשוניים של הטקסט</u> : אוצר מילים, מבנים תחביריים ודקדוקיים.	
* <u>מבנה הטקסט</u> : המידה שבה המבנה הלוגי של הטקסט ברור, מקושר ולכיד.	
ניסוח מטרות ההוראה בתחום: ידע, מיומנויות וערכים וקישור לעולם של הלומדים ולתחומי העניין שלהם.	
אסטרטגיות ההוראה של הטקסט: האמצעים הדידקטיים להוראת הטקסט.	
שלב שני	
פעילויות עם הילדים טרום-המפגש עם הטקסט	
קשרי הגומלין בין מאפייני הלומד לבין הפעולות	יעדים ופעולות המקדמות את השגתם
חשיפה לנושא מעוררת סקרנות אוריינית ומיקוד קשב.	נחשפים לנושא הטקסט המידעי (בעלי חיים, צמחים, אישים, אירועים, תופעות אקלים). 'איתור מידע מפורש' על-ידי גישור ידע תוכן ספציפי לטקסט
העלאת ידע על התוכן הספציפי ועל תכנים נוספים הקשורים בו מקדמת הצבת מטרות, ממקדת את הילד בשליפת תוכן רלוונטי מהזיכרון ומסייעת למיקוד קשב. העלאת הידע הרלוונטי מפתחת מראש קישור בין ידע קודם לידע שיופיע בטקסט.	מעלים ידע על נושא הטקסט. משוחחים עם העמיתים ועם הגננת על הידע שהועלה, למשל, היכן ראו או שמעו על הנושא. מציירים ציורים רלוונטיים. הפקה של שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'
למידה של אוצר מילים מהטקסט ויישומו בשיחה מקדם את יכולות השיח ואת הידע הלשוני.	לומדים, בעזרת הכוונה של הגננת אוצר מילים הנמצא בטקסט, לדוגמה: שמות עצם, פעלים ספציפיים שמות פעולה, תארים.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

הבנת 'מידע המפורש' הכתוב במיקומים שונים בטקסט	ברמה הלשונית יש למידה עמוקה של <u>לשון</u> הטקסט: מילון ומורפולוגיה, הייחודית לטקסט המידעי, וזו מסייעת בהמשך להבנת הטקסט.
מאתרים ספרים בעלי תכנים הדומים לתוכן הטקסט תוך התבוננות בציורים ובצילומים. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – תפיסה של נושא העל של הטקסט, אינטגרציה עם נושא דומה במקורות מידע נוספים	פעילות זו מפתחת למידה עמוקה של אוצר מילים בשל השימוש החוזר בו בשיחה בהקשרים שונים.
צופים בסרטונים על הנושא ומשוחחים על התכנים תוך שימוש באוצר המילים מהטקסט המדעי. העלאה של 'מידע מפורש' הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'	ברמת השיח – מתפתחים כישורי שיח: מנגנוני שיחה ודיאלוגיות בשיחה, המאופיינות בהקשבה לאחרים ובהתייחסות אליהם, בלקחת תור (מנגנון שיח) ובתגובות הולמות לבני השיחה התורמות לשיחה. התוכן מקדם שיח מדעי מורחב, הכולל הסבר מדעי והגדרות תוך בחירות לשוניות מתאימות.
מגדירים את מטרת ההאזנה לטקסט. מציינים מה עוד הם רוצים לדעת על נושא הטקסט. שואלים שאלות שעליהן היו רוצה לקבל תשובות מהטקסט שיוקרא. הפקת שיח דבור – 'פעולות דיבור'	היכרות מוקדמת עם ידע התוכן של הטקסט מעוררת רגשות חיוביים (הניעה, סקרנות ביטחון) לקראת קריאתו ויכולה להפחית רגשות שליליים (כמו חרדה).
שלב שלישי הקראה של הטקסט ותהליך הטקסט	
מאזינים להקראה של הגננת על מנת ללמוד על תופעות, אירועים, התרחשויות, אישים ועוד. חשיפה ל'מידע מפורש'	האזנה מקדמת ידע לשוני, קשב, זיכרון עבודה (קליטה ושימור בזיכרון של ידע תוך קליטת ידע נוסף מהטקסט) מהאזנה לטקסט ישנה למידה על מאפייני השיח הכתוב של הטקסט המידעי.
מעלים מידע שהוקרא בהתאם לשאלות הגננת למשל, עובדות, נתונים, הסברים, נימוקים, רעיונות, רגשות, קשרים לוגיים גלויים בין פרטי מידע. זיהוי, העלאה וניסוח של 'מידע מפורש' הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'	פעילויות של העלאת פרטי מידע ואיתור פרטי מידע מפתחות הבנה של לשון הטקסט (משמעות מילים ומשפטים) שאלות מפתחות את זיכרון העבודה – יש לזכור את השאלה ולהבין מה המידע שיש לומר. הניסוח מפתח בקרה – התאמה בין השאלה למענה.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שאלות מועלות כאשר הקורא או המאזין <u>מנטר</u> את מידת ההבנה וחש כי הוא זקוק להבהרה של <u>מידע מפורש</u> או <u>לסיוע בהיסק</u>. העלאה של שאלות מצביעה כי מידע הנשמר <u>בזיכרון העבודה</u> לצורך הבהרה עליו. תוכן השאלות מצביע על החשיבה של הקורא המאזין – <u>ניטור הבנה ובקרה</u>.	במהלך ההאזנה שואלים שאלות על מידע מפורש או על קשרים בין רעיונות בטקסט. מבקשים הסבר או הבהרה. <u>'איתור מידע מפורש'</u> <u>'יצירת היסקים' על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>
הבנה מעמיקה של הטקסט: איתור מידע מפורש, יצירת היסקים, פירוש, פרשנות ואינטגרציה	
השיח הדיאלוגי מעמיק את ההבנה של הטקסט.	משוחחים על הרעיונות העולים בטקסט. מנסחים בעל־פה את המידע מהטקסט תוך שימוש באוצר המילים ובמבנים תחביריים מתאימים. <u>'יצירת היסקים' על בסיס מידע מפורש בטקסט</u> <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה'</u> <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>
שיום של פריטים בתמונות השייכות לנושא מחזק את הידע הלשוני.	נעזרים באמצעים חזותיים כדי להבהיר, להדגים ולהמחיש מידע, לדוגמה: תמונות, סרטונים. <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יוצרים אינטגרציה בין התוכן לבין גירויים ויזואליים</u>
הכרת לשון הטקסט המידעי – המילון והמורפולוגיה – מפתחת אוצר מילים אקדמי ומקרבת את הילדים לשפה המדעית. כאשר ילדים משוחחים בגן הם מפתחים מנגנוני שיחה, כמו פתיחת שיחה ותגובה לבן שיח והשימוש בלשון הטקסט משכללת את האמצעים הלשוניים המשמשים להבניית טקסט דבור.	לומדים על משמעות של מילים מתוך הקשר (חלק מהמילים הוכרו בשלב טרום־האזנה וסביר כי יש מילים נוספות שהילדים יכירו מתוך ההקשר). <u>הבנה של 'מידע מפורש'</u> <u>'יצירת היסקים' – היסקים על משמעות מילים</u>
ניסוח של רעיונות, הסברים, תופעות הקשורות זו לזו, יחסים לוגיים – מפתח ידע על <u>מבנים תחביריים</u> מורכבים יותר וכן יכולות <u>היסק</u>.	מנסחים בעל־פה את הרעיונות מהטקסט שהאזינו לו תוך העלאת דוגמאות הממחישות אותם. <u>הפקת דבור – 'שיח מורחב'</u> <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – אינטגרציה של התוכן עם ידע אישי</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

זהו של יחסים בין פרטי מידע <u>מפתח תהליכים</u> קוגניטיביים מסדר גבוה, למשל קשרי סיבה-תוצאה. לדוגמה: בטקסט 'צביים' כתוב: <i>צבת הים מטילה את הביצים בגומה ומכסה אותן בחול כדי שלא תיפגענה.</i> לשאלה 'מדוע צבת הים מכסה את הביצים בחול?' (תוצאה), יש סיבה הכתובה בטקסט במפורש – <i>כדי שלא תיפגענה.</i>	מזהים יחסים מפורשים בטקסט, לדוגמה: סיבה-תוצאה, טענה, נימוק. <u>'הבנה של מידע מפורש' קשרים לוגיים מפורשים בין רעיונות</u> מנסחים בעל-פה את היחסים בין יחידות מידע תוך שימוש במילות קישור <u>הפקת שיח דבור – 'פעולות דיבור'</u>
זהו פערים בטקסט על סמך קשרים בין יחידות מידע. לדוגמה: בטקסט 'צביים' כתוב: <i>צבת הים מטילה את הביצים בגומה ומכסה אותן בחול כדי שלא תיפגענה. סכנות רבות אורבות לביצים שבגומות החול.</i> המענה לשאלה 'למה הכוונה במילה 'תיפגענה'?' דורש היסק המבוסס על מידע בטקסט במשפט הבא בו נכתב כי <i>'סכנות רבות אורבות לביצים ...'</i> היסקים מזמנים חשיבה לוגית וגמישות קוגניטיבית.	מבינים יחסים שאינם מפורשים. למשל הכללה-פירוט, בעיה-פתרון, סיבה-תוצאה, טענה-נימוקים. מנסחים משפטים על היחסים תוך בחירת מילות הקישור המתאימות, או משלימים מילות קישור במשפטים שמנסחת הגננת. <u>'יצירת היסקים' מבוססי מידע בטקסט – גישור על פערים בין יחידות מידע במיקום קרוב בטקסט</u> <u>הפקת שיח דבור – 'פעולות דיבור'</u>
ישנם פערים בטקסט שבהם ההיסק מבוסס על קישור בין הידע של הילד המאזין לבין המידע שהוקרא. אלה <u>היסקים מבוססי ידע</u>, למשל, <i>"הצבה מתקדמת על החוף לאט ובקושי רב באמצעות הסנפירים שלה משום שהם אינם מתאימים לזחילה על החול"</i>. השאלה 'מדוע הסנפירים אינם מתאימים לזחילה על החוף' דורשת זכירה של ידע הטקסט, שלצבה יש סנפירים כי היא שוחה בים; וכן - <u>ידע עולם</u> כי סנפירים שונים מרגליים של חיות ההולכות על החול.	מסיקים מסקנות על סמך קישור בין המידע בטקסט לבין נוסף על התוכן הרלוונטי או ידע רחב יותר. <u>'יצירת היסקים' מבוססי ידע רלבנטי מעבר לטקסט</u>
שימוש בתמונות ובצילומים (לדוגמה: הדבקה של תמונות ברצף של צבה היוצאת מהים כדי להטיל ביצים) ובאיורים מדעיים (איור של תהליך היווצרות פרפר) מסייע לילדים להבהיר ולפרש את הידע ומערב יכולות ניהוליות של ארגון.	מארגנים את המידע במבנה שונה – למשל, מסדרים תמונות ברצף בהתאם לטקסט שהוקרא; או מציירים תופעות; משלימים פרטים בתמונות. <u>הבנה של מידע מפורש' – ארגון מחדש של</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

פרטי מידע מפורשים התאמות התפתחותיות: בהתאם ליכולת ולנכונות של הילדים – כתיבה של מילה או מילים ליד תמונה או תמונות	מפתח 'ניצני כתיבה'.
שלב רביעי	
פעילויות עם הילדים בעקבות המפגש עם הטקסט	
משווים מידע שהופק ממקורות שונים לשם העמקה והרחבה של הנושא. 'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יישום הנלמד בהקשרים אחרים	השוואה למידע נוסף ממקור אחר (כמו למשל השוואה של צב הים לצבי־יבשה, או לבעל חיים אחר החי במים, למשל תנין). ההשוואה מפתחת סקרנות, גמישות, בקרה, יכולות היסק. אפשר לארגן את ההשוואה באמצעות איורים תמונות וצילומים.
משוחחים על מידע שהופק ממקורות מידע רלוונטיים נוספים, למשל תמונה או סרטון ועל המידע – המשותף, השונה והחדש. 'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – אינטגרציה עם נושא דומה במקורות מידע נוספים (ספרי מדע, ועיתוני טבע עם צילומים)	יש להקפיד על בהירות המידע המועבר, על שימוש באוצר מילים מתאים ובמבנים תחביריים מתאימים. שילוב של מידע ממקורות רלוונטיים אחרים מפתח יכולת לאינטגרציה ויכולת הפשטה.
מבינים ומסבירים את הקשר בין מקורות הידע (מיזוג). ממדי הפקה של שיח דבור מורחב במידה ויש נכונות – כתיבה מילים הקשורות לנושא (למשל שמות של חיות המגנות על צאצאיהן כמו צבת הים)	מיזוג דורש השוואה של המשותף והשונה בין פרטי מידע. זוהי פעילות המפתחת יכולת הפשטה והיסק.
משלבים בין ידע אישי, חוויות והתנסויות לבין המשמעות שבטקסט. 'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יישום המידע מהטקסט בהקשר אחר	פעילות זו קשורה ביישום הידע בהקשרים אחרים. לדוגמה: אם הטקסט דן ברעיון של שמירה על צבי ים אפשר להעלות רעיונות לשמירה על בעלי חיים נוספים, הנמצאים בסכנת הכחדה. אפשר לשוחח על חוויות אישיות בהקשר, למשל סיורים באזור החוף בזמן שחרור צבי ים למים. הפעילות מפתחת גמישות חשיבה.
מיישמים את הידע בהקשרים אחרים.	למשל, אם הטקסט דן בסכנות האורבות לצבי ים בסביבת המחיה שלהם, אפשר להתבונן בתמונת של חופי ים נקיים ומלוכלכים ולהעריך

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

איזה חוף מתאים יותר להטלת ביצים ומדוע. פעילות זו דורשת שיום של הפרטים בתמונות (למשל – חוף שמפוזרות בו שקיות ניילון, שקיות אוכל, בקבוקים ריקים לעומתו חוף נקי) <u>השוואה ביניהם והיסק על הקשר בין הפרטים</u> בתמונות לבין הרעיון של סביבת חיים איכותית.	<u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יישום המידע</u> <u>מהטקסט בהקשר אחר</u> 'ניצני כתיבה' – הבעה ביצירה ובכתיבה של מילים
השוואה למידע נוסף ממקור אחר (כמו למשל השוואה של צב הים לצב יבשה, או לבעל חיים אחר החי במים, למשל תנין). <u>ההשוואה</u> <u>מפתחת סקרנות, גמישות, בקרה, יכולות</u> <u>היסק</u>. אפשר לארגן את ההשוואה באמצעות איורים תמונות וצילומים.	משווים מידע שהופק ממקורות שונים לשם העמקה והרחבה של הנושא. <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יישום הנלמד</u> <u>בהקשרים אחרים</u>

טקסט מידעי

שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)

שלב ראשון פעולות הכנה של המורה לקראת המפגש עם הטקסט ניתוח מבני, תוכני ולשוני של הטקסט: * עולם התוכן של הטקסט: מידת המוכרות, הדחיסות הרעיונית והמפורשות. * מאפיינים לשוניים של הטקסט: אוצר מילים, מבנים תחביריים ודקדוקיים. * מבנה הטקסט: המידה שבה המבנה הלוגי של הטקסט ברור, מקושר ולכיד. ניסוח מטרות ההוראה בתחום: ידע, מיומנויות וערכים וקישור לעולם של הלומדים ולתחומי העניין שלהם. אסטרטגיות ההוראה של הטקסט: האמצעים הדידקטיים להוראת הטקסט.	
שלב שני פעילויות עם הלומדים טרום-המפגש עם הטקסט	
קשרי הגומלין בין מאפייני הלומד לבין הפעולות	יעדים ופעולות המקדמות את השגתם
חשיפה לנושא מעוררת סקרנות אוריינית ומיקוד קשב.	נחשפים לנושא הטקסט המידעי (בעלי חיים, צמחים, אישים, אירועים, תופעות אקלים). 'איתור מידע מפורש' על-ידי גישור ידע תוכן ספציפי לטקסט
העלאת ידע על התוכן הספציפי ועל תכנים נוספים הקשורים בו מקדמת את מטרת הקריאה, ממקדת את הקורא בשליפת תוכן רלוונטי מהזיכרון ומסייעת למיקוד קשב. העלאת ידע תוכן קודם יכולה לעורר סקרנות אוריינית ורצון וציפייה ללמוד על הנושא מתוך קריאת הטקסט. העלאת ידע קודם מבססת תחושת מסוגלות לקריאתו. העלאת הידע הרלוונטי מפתחת מראש קישור בין ידע קודם לידע שיופיע בטקסט.	מעלים ידע על נושא הטקסט, משוחחים הידע האישי שהועלה, למשל, עד כמה בטוחים בו, היכן יש סתירות בידע; כותבים את הידע. 'הערכה וביקורת' – הערכת התוכן שהועלה על-ידי הילדים, אמינות, עדכניות ובהירות התוכן הפקה שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

לומדים, בעזרת הכוונה של המורה, <u>אוצר</u> מילים ומבנים מורפולוגיים הנמצאים בטקסט, לדוגמה: שמות עצם, פעולות, שמות פעולה, תארים קטגוריות מכלילות. הבנה של 'מידע מפורש' הכתוב במיקומים שונים בטקסט 'יצירת היסקים' – משמעויות מילים	למידה של אוצר מילים מהטקסט ויישומו בשיחה מקדם את יכולות השיח ואת הידע הלשוני. ברמה הלשונית יש למידה עמוקה של <u>לשון הטקסט</u>: מילון ומורפולוגיה הייחודית לטקסט המידעי, וזו מסייעת בהמשך לקריאה רהוטה – מדויקת ושוטפת, להבנת הטקסט ולכתיבה. פעילויות העוסקות בהיכרות עם אוצר מילים מקדמות ידע לשוני, פענוח וכתב המהוות תשתית להבנה ולהפקה של טקסטים.
מאתרים מידע רלוונטי בספרים, בעיתוני טבע לילדים ובטקסטים דיגיטליים עם תכנים הקשורים לתוכן הטקסט, ומתעדים בכתיבה. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – תפיסה של נושא העל של הטקסט, אינטגרציה עם נושא דומה במקורות מידע נוספים הפקת טקסט כתוב	פעילות זו מפתחת אוצר מילים מדעי. קריאה וכתובה של המילים מעמיקות את הידע הלשוני עליהן. החשיפה החוזרת למילים מעמיקה ומבססת את הידע עליהן. הפעילות מפתחת שטף קריאה וכתובה.
מתבוננים בתמונות הקשורות לתוכן הטקסט, מתארים או כותבים מה שרואים בהן תוך שימוש באוצר המילים מידעי מתאים. הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה' הפקת שיח כתוב	פעילות זו מפתחת למידה עמוקה של אוצר מילים בשל השימוש בו בכתיבה. הפעילות מפתחת גם שטף קריאה וכתובה.
צופים בסרטונים על הנושא. משוחחים על התכנים תוך שימוש באוצר המילים מדעי מתאים. העלאה של 'מידע מפורש' הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'	ברמת השיח – מתפתחים כישורי שיח: מנגנוני שיחה ודיאלוגיות בשיחה, המאופיינות בהקשבה לאחרים ובהתייחסות אליהם, בלקיחת תור (מנגנון שיח) ובתגובות הולמות לבני השיחה התורמות לשיחה. התוכן מקדם שיח מדעי מורחב, הכולל הסבר מדעי והגדרות תוך בחירות לשוניות מתאימות.
מגדירים את מטרת הקריאה או ההאזנה לטקסט. מציינים מה עוד הם רוצים לדעת על נושא הטקסט. שואלים שאלות בהקשר לנושא. הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'	הגדרת מטרת הקריאה תורמת לסקרנות האוריינית ולהבנה. העלאת שאלות תורמת לתפקודי הקשב במהלך הקריאה. היכרות מוקדמת עם תוכן הטקסט מעוררת רגשות חיוביים (הניעה, סקרנות ביטחון) לקראת קריאתו, ויכולה להפחית רגשות

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שליליים (למשל, חרדה).	
שלב שלישי קריאה של הטקסט ותהליך הטקסט	
האזנה לטקסט מוקרא, קריאה קולית או דמומה של טקסט מקדמות תפקודי קריאה שונים, לדוגמה: <u>רהיטות קריאה: דיוק קצב והנגנה</u>, <u>ידע לשוני</u>, <u>דיוק בכתיב</u>, <u>קשב</u>, <u>זיכרון עבודה</u> (קליטה ושימור בזיכרון של ידע תוך קליטת ידע נוסף מהטקסט). שיפור ברהיטות קריאה קשור גם לרגשות חיוביים יותר, למשל דימוי עצמי בקריאה, הנעה לקריאה, הנאה מקריאה, ביטחון והפחתת חרדה. בקריאת טקסט יש למידה על מאפייני השיח הכתוב של הטקסט המידעי.	קוראים על מנת ללמוד על תופעות, אירועים, התרחשויות, אישים ועוד. מאזינים להקראה של הטקסט. קוראים קריאה עצמית קולית או דמומה. קוראים בקריאה שיתופית עם עמיתים. <u>חשיפה ל"מידע מפורש"</u> <u>"יצירת היסקים" – במהלך הקריאה מסיקים על משמעויות מילים</u>
פעילויות של <u>העלאת פרטי מידע</u> איתור פרטי מידע מפתחות <u>הבנה של לשון הטקסט</u> (משמעות מילים ומשפטים). שאלות מפתחות את <u>זיכרון העבודה</u>: יש לזכור את השאלה ולהבין מה המידע שיש לומר. הניסוח מפתח <u>בקרה</u> – התאמה בין השאלה למענה.	מעלים מידע מפורש, מאתרים מידע רלוונטי מפורש ממשפט, מפסקה או מהטקסט השלם, בהתאם לשאלות המורה להעמקה בכתוב. למשל, עובדות, נתונים, הסברים, נימוקים, רעיונות, רגשות, קשרים לוגיים גלויים בין פרטי מידע. <u>איתור "מידע מפורש"</u> <u>"יצירת היסקים" – על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>
שאלות מועלות כאשר הקורא או המאזין <u>מנטר</u> את מידת ההבנה וחש כי הוא זקוק להבהרה של <u>מידע מפורש</u> או לסיוע <u>בהיסק</u>. העלאה של שאלות מצביעה כי מידע הנשמר <u>בזיכרון העבודה</u> לצורך הבהרה עליו. תוכן השאלות מצביע על החשיבה של הקורא המאזין – <u>ניטור הבנה ובקרה</u>.	במהלך ההאזנה שואלים שאלות על מידע מפורש או על קשרים בין רעיונות בטקסט. מבקשים הסבר או הבהרה. <u>"איתור מידע מפורש"</u> <u>"יצירת היסקים" על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>
הכרת <u>לשון הטקסט</u> המידעי – <u>המילון והמורפולוגיה</u> – מפתחת אוצר מילים אקדמי ומקרבת את הילדים לשפה המדעית. כאשר ילדים משוחחים בגן הם מפתחים מנגנוני שיחה,	במהלך הקריאה מאתרים מידע (המלווה בקריאה או בהתבוננות), לומדים על משמעות של מילים בהקשר לטקסט (חלק מהמילים הוכרו בשלב טרום הקריאה וסביר להניח כי יש

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

מילים נוספות שהקוראים ילמדו מתוך ההקשר).	לדוגמה: פתיחת שיחה ותגובה לבן שיח. השימוש בלשון הטקסט משכללת את האמצעים הלשוניים המשמשים להבניית טקסט דבור.
<u>איתור 'מידע מפורש'</u> <u>'יצירת היסקים' - היסקים עם משמעויות מילים</u>	
הבנה מעמיקה של הטקסט: איתור מידע מפורש, יצירת היסקים, פירוש, פרשנות ואינטגרציה	
מנסחים בעל־פה ובכתב את הרעיונות מהטקסט תוך העלאת דוגמאות הממחישות אותם.	השיח הדיאלוגי מעמיק את ההבנה של הטקסט. ניסוח של רעיונות, הסברים, תופעות הקשורות זו לזו, יחסים לוגיים – מפתח ידע על <u>מבנים תחביריים</u> מורכבים יותר וכן יכולות <u>היסק</u> .
<u>הפקת 'שיח מורחב'</u> <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – אינטגרציה של התוכן עם ידע אישי</u>	
נעזרים באמצעים חזותיים כדי להבהיר, להדגים ולהמחיש מידע, לדוגמה: תמונות, סרטונים.	שיום של פריטים בתמונות השייכות לנושא מחזק את הידע הלשוני.
<u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יוצרים אינטגרציה בין הוכן לבין גירויים ויזואליים</u>	
משוחחים, מנסחים וכותבים את המידע תוך שימוש באוצר מילים ובמבנים תחביריים מהטקסט.	פיתוח ידע לשוני – אוצר מילים ותחביר.
<u>'מידע מפורש'</u> <u>הפקה של טקסט כתוב</u> <u>הפקה של שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>	
מזהים יחסים מפורשים בטקסט, לדוגמה: סיבה-תוצאה, טענה, נימוק. מנסחים בעל־פה ובכתב את היחסים הלוגיים. משלימים מילות קישור במשפטים שבהם מובאים היחסים הלוגיים.	זהויו של יחסים בין פרטי מידע <u>מפתח תהליכים קוגניטיביים</u> מסדר גבוה, למשל קשרי סיבה-תוצאה. לדוגמה: בטקסט 'צביים' כתוב: <u>צבת הים מטילה את הביצים בגומה ומכסה אותן בחול כדי שלא תיפגענה</u> . לשאלה 'מדוע צבת־הים מכסה את הביצים בחול?' (תוצאה), יש סיבה הכתובה בטקסט במפורש – <u>כדי שלא תיפגענה</u> .
<u>'הבנה של מידע מפורש' קשרים לוגיים מפורשים בין רעיונות</u> <u>הפקת שיח דבור – 'פעולות דיבור'</u>	

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

זיהוי פערים בטקסט על סמך קשרים בין יחידות מידע. לדוגמה: בטקסט 'צביים' כתוב: 'צבת הים מטילה את הביצים בגומה ומכסה אותן בחול כדי שלא תיפגענה. סכנות רבות אורבות לביצים שבגומות החול...'. המענה לשאלה 'למה הכוונה במילה 'תיפגענה'? דורש היסק המבוסס על מידע בטקסט במשפט הבא בו נכתב כי 'סכנות רבות אורבות לביצים...'. היסקים מזמנים חשיבה לוגית וגמישות קוגניטיבית.	מבינים יחסים שאינם מפורשים. למשל הכללה-פירוט, בעיה-פתרון, סיבה-תוצאה, טענה-נימוקים. מנסחים משפטים המבטאים את היחסים הלוגים תוך בחירת מילות הקישור המתאימות, או משלימים מילות קישור במשפטים המציגים יחסים לוגיים אלה. <u>'יצרת היסקים' מבוססי מידע בטקסט – גישור על פערים בין יחידות מידע במיקום קרוב בטקסט</u> <u>הפקת שיח דבור – דיאלוגיות בשיחה'</u>
ישנם פערים בטקסט שבהם ההיסק מבוסס על קישור בין הידע של הילד לבין המידע בטקסט שקרא. אלה היסקים מבוססי ידע, למשל, "הצבה מתקדמת על החוף לאט ובקושי רב באמצעות הסנפירים שלה משום שהם אינם מתאימים לזחילה על החול". השאלה 'מדוע הסנפירים אינם מתאימים לזחילה על החוף' דורשת זכירה של ידע הטקסט, שלצבה יש סנפירים כי היא שוחה בים וכן ידע עולם כי סנפירים שונים מרגליים של חיות ההולכות על החול.	מסיקים מסקנות על סמך קישור בין המידע בטקסט לבין נוסף על התוכן הרלוונטי או ידע רחב יותר. <u>'יצירת היסקים' מבוססי ידע רלבנטי מעבר לטקסט – ידע תוכן ספציפי, ידע עולם רלבנטי לתוכן</u>
שימוש בתמונות, בצילומים באיורים מדעיים המסייעים להבהיר ולפרש את הידע ומקדמים יכולות ניהוליות של ארגון. לדוגמה: הדבקה של תמונות ברצף של צבה היוצאת מהים להטיל ביצים וכתובה של השלבים; הצגת הרעיונות בתרשים זרימה המציג את הארגון הפנימי של הטקסט. ארגון מחדש של פרטי מידע תורם להבנה של הטקסט וכן מקדם שטף קריאה.	מארגנים את המידע במבנה שונה – למשל, מסדרים תמונות ברצף, בהתאם לטקסט שקראו; או מארגנים מידע על-פי רצף בטבלה או בתרשים. <u>'איתור מידע מפורש' – ארגון מחדש של פרטי מידע המופיעים בטקסט</u>
ארגון מידע לפי קטגוריות מפתח תפקודים ניהוליים של תכנון וחשיבה מופשטת (אילו פריטי מידע שייכים לאיזה נושא מכליל). למשל: בחירה והדבקה של תמונות המתאימות לקטגוריה של סביבת מחיה של בעלי חיים;	מארגנים את מבנה הטקסט בתרשים ובעזרת כותרות מכלילות. <u>'איתור מידע מפורש' – ארגון מחדש של פרטי מידע מפורשים בטקסט</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

בחירה והדבקה של תמונות המתאימות לקטגוריה של גידול צאצאים. אפשר ליצור חוברת של קטגוריות מסוג זה ולכתוב מילים לצד התמונות.	
ניסוח של רעיונות, הסברים, תופעות הקשורות זו לזו יחסים לוגיים – מפתח ידע על <u>מבנים תחביריים</u> מורכבים יותר וכן יכולות <u>היסק</u> .	מגבשים תובנות על רעיונות, על תהליכים, על מסרים עיקריים, משוחחים עליהם וכותבים אותם. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – תפיסה של רעיונות מרכזיים</u> <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה', 'שיח מורחב'</u> <u>הפקת טקסט כתוב</u>
שלב רביעי	
פעילויות עם הלומדים בעקבות המפגש עם הטקסט	
השוואה למידע נוסף ממקור אחר (כמו למשל השוואה של צב הים לצב יבשה, או לבעל חיים אחר החי במים, למשל תנין). ההשוואה מפתחת <u>סקרנות, גמישות, בקרה, יכולות היסק</u> . אפשר לארגן את ההשוואה בטבלה או תרשים תוך הצגת היחסים בין פרטי התוכן.	משווים מידע שהופק ממקורות שונים לשם העמקה והרחבה של הנושא. <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יישום הנלמד בהקשרים אחרים</u>
בדיבור ובכתיבה יש להקפיד על בהירות המידע המועבר בטקסט, על שימוש באוצר המילים המתאים ובמבנים תחביריים מתאימים. מיזוג דורש השוואה של המשותף והשונה בין פרטי מידע. זוהי פעילות המפתחת יכולת <u>הפשטה והיסק</u> .	ממזגים מידע שהופק ממקורות מידע רלוונטיים נוספים, למשל תמונה או סרטון, ומשוחחים על המידע המשותף, השונה והחדש. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u> <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u>
מיזוג דורש השוואה של המשותף והשונה בין פרטי מידע. זוהי <u>חשיבה מופשטת</u> . יש להכיר <u>שמות עצם מופשטים</u> . למשל, שני הטקסטים עוסקים בצורות התגוננות של בעלי חיים מטורפים.	ממזגים מידע שהופק ממקורות מידע רלוונטיים. כותבים טקסט מורחב ומציגים אותו לאחרים. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u> <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u> <u>הפקת טקסט כתוב</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

העלאת חוויות והתנסויות לאחר קריאת הטקסט היא הזדמנות לביסוס ההבנה של רעיונות הטקסט ברמות שונות.	משלבים בין ידע אישי, חוויות והתנסויות לבין המשמעות שבטקסט. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – תפיסה של תמת הטקסט ואינטגרציה עם חוויות רלבנטיות</u>
למשל, אם הטקסט דן בסכנות האורבות לצבי-ים בסביבת המחיה שלהם ועל שמירה על צבי-ים אפשר להעלות רעיונות לשמירה על בעלי-חיים נוספים הנמצאים בסכנת הכחדה. אפשר לשוחח על חוויות אישיות בהקשר, לדוגמה: סיורים באזור החוף בזמן שחרור צבי-ים למים.	מיישמים את הידע בהקשרים אחרים. <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה' – יישום המידע מהטקסט בהקשר אחר</u>
אפשר לאתר מידע ברחב הדיגטלי – מפתח חשיבה ביקורתית ואוריינות דיגיטלית.	מאתרים מידע נוסף להעשרה והרחבה של הנושא. מעריכים את הרלוונטיות של המידע. <u>'פירוש, פרשנות ואינטגרציה'</u> <u>'הערכה וביקורת'</u>

טקסט סיפורי

שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)

שלב ראשון פעולות הכנה של הגננת לקראת המפגש עם הטקסט ניתוח מבני, תוכני ולשוני של הטקסט: עולם התוכן של הסיפור: מידת המוכרות, הדחיסות הרעיונית והמפורשות. מאפיינים לשוניים של הטקסט: אוצר מילים, מבנים תחביריים ודקדוקיים. מבנה הסיפור: מורכבות הסיפור מבחינת רכיבי הסיפור. ניסוח מטרות ההוראה בתחום: ידע, מיומנויות וערכים וקישור לעולם של הלומדים ולתחומי העניין שלהם. אסטרטגיות ההוראה של הטקסט: תכנון השאלות המלוות את הקריאה של הסיפור (הבחנה בין שאלות שנעלה במהלך הקריאה לבין שאלות שנעלה לאחר הקריאה); שימוש בעזרים חזותיים לתהליך ההבנה של הסיפור ("בועות דיבור, מחשבה ורגש"). מומלץ לעיין במסמך: "קריאה דיאלוגית של ספרים עם ילדים - הנחיות ודגשים"	
שלב שני פעילויות עם הילדים טרום המפגש עם הטקסט	
יעדים ופעולות המקדמות את השגתם	קשרי הגומלין בין מאפייני הלומד לבין הפעולות
משוחחים על שם הסיפור, המחבר והמאייר. מתבוננים באיורים שבכריכת הספר או בפתח הסיפור ומשערים על מה יסופר בסיפור. <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה' 'יצירת היסקים' על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>	עירור רגשות חיוביים לדוגמה: <u>סקרנות</u> אוריינית והנעה לקריאת הסיפור.
מעלים חוויות הקשורות לנושא הסיפור או לספר. <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>	יצירת חיבור ראשוני אישי-רגשי בין התלמידים לבין היצירה. העלאת הידע הרלוונטי מפתחת מראש קישור בין החוויות של הקורא לסיפור.
מכירים אוצר מילים מהותי להבנת הסיפור. <u>'איתור מידע מפורש'</u>	מפתח את הידע הלשוני ואת <u>אוצר המילים</u>. תורם להבנה של הסיפור.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שלב שלישי הקראה של הטקסט ותהליך הטקסט	
מאזינים לסיפור המוקרא. מתבוננים באיורים במהלך הקריאה. <u>חשיפה ל'מידע מפורש'</u> <u>'יצירת היסקים' – במהלך הקריאה מסיקים על משמעויות מילים</u>	האזנה לטקסט מוקרא מקדמת ידע לשוני, תפקודי קשב, זיכרון עבודה (קליטה ושימור בזיכרון העבודה ידע תוך קליטת ידע נוסף). האזנה לטקסט המוקרא מקדמת למידה על מאפייני השיח הכתוב של הטקסט הסיפורי.
מגיבים לסיפור במהלך קריאתו. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – הבנת המסרים של הסיפור והעלאה של חוויות רלבנטיות הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>	ההזמנה לתגובה מעוררת את החיבור הרגשי לסיפור ואת הבנתו. התגובה לסיפור גם מקדמת את תפקודי הקשב את השליפה מהזיכרון ואת כישורי השיח.
שואלים שאלות במהלך ההאזנה והקריאה על מידע מפורש או על קשרים בין רעיונות בסיפור. <u>'איתור מידע מפורש'</u> <u>'יצירת היסקים' על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>	שאלות מועלות כאשר הקורא או המאזין מנטר את מידת ההבנה וחש כי הוא זקוק להבהרה של מידע מפורש או לסיוע בהיסק. העלאה של שאלות מצביעה על כך שהמידע נשמר בזיכרון העבודה ועולה צורך לקבל הבהרה אודותיו. תוכן השאלות מצביע על החשיבה של הקורא המאזין – ניטור הבנה ובקרה.
הבנת הסיפור: איתור מידע מפורש, יצירת היסקים, פירוש, פרשנות ואינטגרציה	
מבינים את הרצף הסיפורי (כרונולוגי). <u>'איתור מידע מפורש'</u>	הבנת רצף סיפורי מצביעה על יצירתו של מודל מנטלי-על מה התוכן ומהו סדר האירועים. אלה נוצרים על בסיס תהליך יעיל של המידע הכולל תהליכים שונים לדוגמה: זיכרון עבודה – שימור של מידע תוך קליטה של מידע ויצירת קישורים בין יחידות המידע ובייחוד היסק.
מבינים קורותיהן של דמויות ביצירה. מבינים את העלילה במישור הפעולה של הדמויות. <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u> מפרשים את ההתנהגויות של הדמויות על סמך הסיפור (נוף התודעה), כגון, כוונות, רגשות, מניעים.	הבנת קורותיהן של דמויות ובייחוד הבנת ההתנהגות שלהן קשורה בהבנת הרגשות של האחר – Theory of Mind – זוהי הבנה רגשית – מה הדמויות חשות, מה הן רוצות, מה הן מרגישות האחת כלפי השנייה. בנוסף ישנה הבנה קוגניטיבית של הדמויות – על מה הן חושבות, מה הן חושבות שדמויות אחרות חושבות. פעילות מאתגרת מבחינה של חשיבה

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

מופשטת וידע לשוני.	'פירוש פרשנות ואינטגרציה' הפקת שיח דבור – דיאלוגיות בשיחה'
הבנת נקודות מבט של הדמויות קשורה גם היא ל- Theory of Mind. קשורה לכאן גם גמישות חשיבה – היכולות להתייחס לנקודות מבט שונות.	מבינים נקודות מבט שונות של הדמויות כלפי אירועים בסיפור. מציגים נקודות מבט שונות בסיפור. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' הפקת שיח דבור – דיאלוגיות בשיחה'
חשיבה ביקורתית וידע פרגמטי מעורבים בפעולה של הבעת דעה.	מביעים דעה על התנהגויות פעולות של דמויות בסיפור. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'
שיתוף בחוויות מערב היבטים חברתיים ורגשיים, תקשורת בינאישית, כישורי שיח וידע לשוני.	משתפים בחוויות אישיות הקשורות לרעיונות או להתרחשויות בסיפור. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – יישום רעיונות הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'
חשיבה מופשטת מאפשרת הבנה של מסר.	משוחחים על המסר ועל המשמעות של הסיפור. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – יישום רעיונות הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'
פעילות המפתחת מודעות פונולוגית ומודעות ספרותית.	נהנים בחשיפה לאמצעים ספרותיים, כגון: חריזה, חזרתיות. 'הערכה' – ברמה המתאימה לילדי גן
הבנת קשר בין איור למידע בסיפור מבוססת על חשיבה מופשטת. על בסיס זיכרון של דמויות או אירועים מהסיפור אפשר לזהות מה מהם בא לידי ביטוי באיור.	מבינים את יחסי הגומלין בין האיורים לטקסט. 'איתור מידע מפורש'
שיתוף בחוויות מערב היבטים חברתיים ורגשיים, תקשורת בינאישית, כישורי שיח וידע לשוני.	מספרים זה לזה על חוויות שקרו להם. הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שאלה רביעי	
פעילויות עם הילדים בעקבות המפגש עם הטקסט	
מאזינים לסיפור המוקרא בקריאה חוזרת. משתתפים באופן פעיל בהקראה – משלימים משפטים בחלקים בסיפור בעלי מבנה תבנית.	קריאות חוזרות תורמות להתבססות אוצר המילים והידע הלשוני, לתפקודי הקשב והזיכרון. קריאות חוזרות תורמות להבנה של הסיפור. האזנה לסיפור המוקרא מקדמת למידה על מאפייני השיח הכתוב של הטקסט הסיפורי.
מספרים את הסיפור תוך דפדוף בספר והתבוננות באיורים. <u>'איתור מידע מפורש'</u> <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u>	מפתח <u>'ניצני אוריינות'</u> . מפתח <u>זיכרון לטווח ארוך</u> – זיכרון של פרטים וזיכרון של רצף אירועים. מפתח <u>כישורי שיח</u> בייחוד אם יש ציטוטים מהזיכרון של משפטים מהסיפור. מפתח את ההבנה הסיפורית.
מדפדפים בספר ומגיבים לאיורים שבספר. <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>	מפתח <u>'ניצני אוריינות'</u> .
משחזרים את הסיפור באמצעות המחזה, תאטרון קריאה, תיאטרון בובות, תיאטרון צלליות וכדומה. <u>'איתור מידע מפורש'</u> <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u> <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u>	פעילות זו מפעילה <u>זיכרון לטווח ארוך</u> ומקדמת אותו. ההמחזה מפתחת את הפרוזודיה בקריאה וכן מפתחת <u>רגשות חיוביים</u> .
מציירים, מפסלים ובונים בהשראת היצירות שקראו. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – יישום</u> <u>רעיונות הסיפור בהקשרים אחרים</u>	יכולת <u>הכללה</u> ויישום.
צופים בסרט או הצגה הקשורה לסיפור. ומשוחחים על הדמיון והשוני בין הסיפור לסרט או ההצגה.	שיח על דמיון ושוני מתבסס על אינטגרציה ועל יכולת השוואה.
מקשרים את תוכן הסיפור לעולם החוויות האישי. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – מתוך הבנה</u> <u>של נושא הסיפור או המסר המרכזי שלו</u> <u>ניתן לשוחח על חוויות אישיות רלבנטיות</u>	פעילות המעוררת <u>רגשות חיוביים</u> .

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

	<u>ממדי הפקת שיח דבור</u>
חיבור בין רעיונות ממקורות שונים מתבסס אינטגרציה ועל חשיבה מופשטת.	מחפשים סיפורים עם תוכן דומה ומקשרים את הרעיונות והמסקנות מהסיפור לסיפורים אחרים. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' - יישום המסר בהקשר אחר</u>
פעילת המפתחת <u>חשיבה אנלוגית</u> – הרעיונות אנלוגיים לאלה שבסיפור.	מתכננים ויוצרים סיפור דומה לסיפור שקראו ומאיירים אותו ('ספרון'). <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' - יישום המסר בהקשר אחר</u> הפקת שיח דבור
מרחיב ידע על ספרות. מעורר סקרנות אוריינית.	מציינים ספרים וסיפורים נוספים של אותו הסופר או אותו המאייר.

טקסט סיפורי

שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)

שלב ראשון

פעולות הכנה של הגננת או המורה לקראת המפגש עם הטקסט

ניתוח מבני, תוכני ולשוני של הטקסט:

עולם התוכן של הסיפור: מידת המוכרות, הדחיסות הרעיונית והמפורשות מאפיינים לשוניים של הטקסט: אוצר מילים, מבנים תחביריים ודקדוקיים, מבנה הסיפור: מורכבות הסיפור מבחינת רכיבי הסיפור המתבטא למשל בריבוי התרחשויות, בסיבוכים בעלילה, פערים בעלילה ועוד.

ניסוח מטרות ההוראה בתחום: ידע, מיומנויות וערכים וקישור לעולם של הלומדים ולתחומי העניין שלהם.

אסטרטגיות ההוראה של הטקסט: תכנון השאלות המלוות את הקריאה של הסיפור (הבחנה בין שאלות שנעלה במהלך הקריאה לבין שאלות שנעלה לאחר הקריאה); שימוש בעזרים חזותיים לתיאור ההבנה של הסיפור ("בועות דיבור, מחשבה ורגש").
מומלץ לעיין במסמך: "[קריאה דיאלוגית של ספרים עם ילדים - הנחיות ודגשים](#)"

שלב שני

פעילויות עם הילדים טרום המפגש עם הטקסט

יעדים ופעולות המקדמות את השגתם	קשרי הגומלין בין מאפייני הלומד לבין הפעולות
משוחחים על שם הסיפור, המחבר והמאייר. מתבוננים באיורים שבכריכת הספר או הסיפור ומשערים על מה יסופר בסיפור. <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u> <u>'יצירת היסקים' על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>	עירור רגשות חיוביים לדוגמה: <u>סקרנות</u> אוריינית והנעה לקריאת הסיפור.
מעלים חוויות הקשורות לנושא הספר או הסיפור. <u>הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>	יצירת חיבור ראשוני אישי-רגשי בין התלמידים לבין היצירה. העלאת הידע הרלוונטי מפתחת מראש קישור בין החוויות של הקורא לסיפור.
מכירים אוצר מילים מהותי להבנת הסיפור.	אוצר מילים תורם להבנה של הסיפור.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

למידה של אוצר מילים מהטקסט ויישומו בשיחה מרחיבים את <u>הכשירות התקשורתית</u>: <u>הידע הלשוני וכישורי השיח</u>. מבחינה לשונית ישנה למידה עמוקה של <u>לשון</u> <u>הטקסט - מילון ומורפולוגיה הייחודית לסיפורת</u> - וזו מסייעת בהמשך <u>לרהיטות הקריאה</u> - <u>לקריאה מדויקת ושוטפת</u>, להבנה ולכתיבה. זהו ביסוס של ה"מודל הפשוט" - <u>ידע לשוני</u> <u>פענוח וכתיב</u> כתשתית להבנה ולהפקה.	<u>'איתור מידע מפורש'</u>
--	----------------------------------

שלב שלישי הקראה וקריאה של הטקסט ותהליך הטקסט	
האזנה לטקסט מוקרא מקדמת <u>ידע לשוני</u>, <u>תפקודי קשב</u>, <u>זיכרון עבודה</u> (קליטה ושימור בזיכרון העבודה ידע תוך קליטת ידע נוסף). קריאה קולית או דמומה של טקסט מקדמות מאפייני קורא רבים כגון, רהיטות קריאה: <u>דיוק</u>, <u>קצב והנגנה</u>, <u>ידע לשוני</u>, <u>דיוק בכתיב</u>, <u>תפקודי</u> <u>קשב</u>, <u>זיכרון עבודה</u> (קליטה ושימור בזיכרון עבודה של ידע, תוך קליטת ידע נוסף מהטקסט). שיפור ברהיטות קריאה קשור ברגשות חיוביים יותר כגון, דימוי עצמי חיובי בקריאה, הנעה, ביטחון והפחתת חרדה. האזנה וקריאה של הסיפור מקדמת למידה על מאפייני השיח הכתוב של הסיפור.	קריאת הטקסט - מאזינים לסיפור המוקרא. קוראים קריאה עצמית קולית או דמומה. קוראים בקריאה שיתופים עם עמיתים. משתתפים באופן פעיל במהלך הקריאה. <u>חשיפה ל"מידע מפורש"</u> <u>'יצירת היסקים' - במהלך הקריאה מסיקים על</u> <u>משמעויות מילים</u>
ההזמנה לתגובה מעוררת את החיבור הרגשי לסיפור, מקדמת את <u>תפקודי הקשב</u> ואת <u>השליפה מהזיכרון</u>. ברמת השיח - מתפתחים <u>כישורי שיח</u> פתיחת שיחה, <u>דיאלוגיות בשיחה</u>, המאופיינות בהקשבה לאחרים <u>בלקחת תור</u> ובתגובות הולמות לבני השיחה התורמות לשיחה. התוכן	מגיבים לסיפור במהלך קריאתו. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' - הבנת המסרים</u> של הסיפור והעלאה של חוויות רלבנטיות <u>הפקת שיח דבור - 'דיאלוגיות בשיחה'</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

מקדם <u>שיח מורחב</u> , הכולל, הצגה של חוויה, תוך בחירות לשוניות מתאימות, בפרט מילות רגש.	
שאלות מועלות כאשר הקורא או המאזין <u>מנטר</u> את מידת ההבנה וחש כי הוא זקוק להבהרה של <u>מידע מפורש</u> או לסיוע <u>בהיסק</u> . העלאה של שאלות מצביעה על כך שהמידע נשמר <u>בזיכרון העבודה</u> ועולה צורך לקבל הבהרה אודותיו. תוכן השאלות מצביע על החשיבה של הקורא המאזין – <u>ניטור הבנה ובקרה</u> .	שואלים שאלות במהלך ההאזנה והקריאה על מידע מפורש או על קשרים בין רעיונות בסיפור. <u>'איתור מידע מפורש'</u> <u>'יצירת היסקים' על בסיס מידע מפורש בטקסט</u>
הבנת הסיפור: איתור מידע מפורש, יצירת היסקים, פירוש, פרשנות ואינטגרציה, הערכה וביקורת	
הבנת רצף סיפורי מצביעה על יצירתו של מודל מנטלי – על מה התוכן ומהו סדר האירועים. אלה נוצרים על בסיס תיהלוק יעיל של המידע הכולל תהליכים שונים לדוגמה: <u>זיכרון עבודה</u> – שימור של מידע תוך קליטה של מידע ויצירת קישורים בין יחידות המידע ובייחוד <u>היסק</u> .	מבנים את הרצף הסיפורי (כרונולוגי וסיבתי). <u>רצף כרונולוגי: 'איתור מידע מפורש'</u> <u>רצף סיבתי: 'יצירת היסקים'</u>
הבנת קורותיהן של דמויות ובייחוד הבנת ההתנהגות שלהן קשורה <u>בהבנת הרגשות של האחר</u> – Theory of Mind – זוהי <u>הבנה רגשית</u> – מה הדמויות חשות, מה הן רוצות, מה הן מרגישות האחת כלפי השנייה. בנוסף ישנה הבנה קוגניטיבית של הדמויות – על מה הן חושבות, מה הן חושבות שדמויות אחרות חושבות. פעילות מאתגרת מבחינה של <u>חשיבה מופשטת וידע לשוני</u> .	מבנים קורותיהן של דמויות ביצירה. מבנים את העלילה במישור הפעולה של הדמויות. <u>'איתור מידע מפורש'</u> מפרשים ומסבירים התנהגויות של הדמויות על סמך הסיפור (נוף התודעה), כגון, כוונות, רגשות, מניעים. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u> <u>הפקת שיח דבור – דיאלוגיות בשיחה'</u>
הבנת נקודות מבט של האחר קשורה גם היא <u>להבנת נקודות מבט של האחר</u> – Theory of Mind. קשורה לכאן גם <u>גמישות חשיבה</u> – היכולות להתייחס לנקודות מבט שונות.	מזהים נקודות מבט שונות של הדמויות כלפי אירועים בסיפור. מציגים נקודות מבט שונות בסיפור. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

<u>חשיבה ביקורתית</u> וידע פרגמטי מעורבים בפעולה של הבעת דעה.	<u>הפקת שיח דבור – דיאלוגיות בשיחה'</u> מביעים דעה על התנהגויות ופעולות של דמויות בסיפור. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – הבנה של מניעים להתנהגות של דמויות ומחשבות שלהן</u> <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u>
שיתוף בחוויות מערב היבטים חברתיים ורגשיים, תקשורת בינאישית, כישורי שיח וידע לשוני.	משתפים בחוויות אישיות הקשורות לרעיונות בסיפור. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – יישום רעיונות הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>
חשיבה מופשטת מאפשרת הבנה של מסר.	משוחחים על המסר ועל המשמעות של הסיפור. <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' – יישום רעיונות הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'</u>
חשיבה מטא-לשונית ומטא-טקסטואלית אודות הבחירות הלשוניות והרטוריות. מפתח הבנה ספרותית. מפתח בעיקר יכולת לשונית ומטא-לשונית. לדוגמה: למה הסופר בחר במילה מסויימת, למה יש חזרתיות.	מבינים את משמעותם של אמצעים ספרותיים, למשל, חריזה, צליליות, בחירות לשוניות וחזרות. <u>'הערכה וביקורת' – הערכת לשון הטקסט וסגנון הכתיבה</u>
חשיבה מופשטת מאפשרת ליצור קשר בין איור למידע בסיפור. על בסיס זיכרון של דמויות או אירועים מהסיפור אפשר לזהות מה מהם בא לידי ביטוי באיור.	מבינים את יחסי הגומלין בין האיורים לטקסט. <u>'איתור מידע מפורש'</u>
שיתוף בחוויות מערב היבטים חברתיים ורגשיים, תקשורת בינאישית, כישורי שיח וידע לשוני.	מספרים זה לזה על חוויות שקרו להם ומפיקים יחידת שיח מורחב בדיבור ובכתיבה. <u>הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'</u> <u>הפקת שיח כתוב</u>

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

שאלה רביעי	
פעילויות עם הלומדים בעקבות המפגש עם הטקסט	
מספרים את הסיפור תוך הסתייעות בספר ובאזורים. 'איתור מידע מפורש' הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב'	מפתח <u>זיכרון לטווח ארוך</u> – זיכרון של פרטים וזיכרון של רצף אירועים. מפתח <u>כישורי שיח</u> בייחוד אם יש ציטוטים מהזיכרון של משפטים מהסיפור. מפתח את ההבנה הסיפורית.
קוראים את הסיפור קריאות חוזרות בקריאה עצמית קולית ודמומה ובקריאת עמיתים.	מפתח את <u>שטף הקריאה</u> .
משחזרים את הסיפור באמצעות המחזה, תאטרון קריאה, תיאטרון בובות, תיאטרון צלליות וכדומה. 'איתור מידע מפורש' הפקת שיח דבור – 'שיח מורחב' 'פירוש פרשנות ואינטגרציה'	פעילות זו מפעילה <u>זיכרון לטווח ארוך</u> ומקדמת אותו. ההמחזה מפתחת את הפרוזודיה בקריאה וכן מפתחת <u>רגשות חיוביים</u> .
מעניקים פרשנות אישית ליצירה – דעה, עמדה. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה'	פרשנות אישית קשורה ל <u>חשיבה מופשטת</u> ול <u>נקיטת עמדה</u> .
מזהים סוגים שונים של מסירת שיחה מסיפור: דיבור ישיר לעומת דיבור עקיף. מכירים את אופן הייצוג של הדיבור הישיר בכתובה (מירכאות, נקודותיים, פועלי אמירה).	זיהוי של דרכי מסירה מערב ידע תחבירי. מפתח את רהיטות הקריאה – בפרט את <u>שטף</u> הקריאה ואת הפרוזודיה בקריאה.
צופים בסרט או הצגה הקשורה לסיפור. ומשוחחים על הדמיון והשוני בין הסיפור לסרט או ההצגה.	שיח על דמיון ושוני מתבסס על אינטגרציה ויכולת השוואה.
מקשרים את תוכן הסיפור לעולם החיות האישי. 'פירוש פרשנות ואינטגרציה' הפקת שיח דבור – 'דיאלוגיות בשיחה'	פעילות המעוררת <u>רגשות חיוביים</u> . הבנה של נושא הסיפור או המסר המרכזי שלו. אפשר לשוחח על חוויות אישיות רלבנטיות.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

מחפשים סיפורים עם תוכן דומה ומקשרים את הרעיונות והמסקנות מהסיפור לסיפורים אחרים.	חיבור בין רעיונות ממקורות שונים מתבסס על חשיבה מופשטת.
<u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' - יישום המסר בהקשר אחר</u>	
מתכננים וכותבים סיפור דומה לסיפור שקראו ומאייירים אותו. לדוגמא: החלפת הגיבור, שינוי האירוע המאתחל בעקבותיו הסיפור ישתלשל באופן שונה, כתיבת סוף אחר חלופי.	פעילות המתבססת על חשיבה אנלוגית – הרעיונות הנכתבים אנלוגיים לאלה שבסיפור. פעילות המעוררת <u>גמישות בחשיבה</u> .
<u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' - יישום המסר בהקשר אחר</u> הפקת שיח דבור	
כותבים בעקבות המפגש עם הסיפור, לדוגמא: כתיבה רפלקטיבית, רשמים, מכתב לדמות, סוף אחר לסיפור, דיאלוג בין דמויות וכדומה.	יכולת <u>הכללה</u> ויישום. מפתח <u>ידע לשוני-רטורי</u> . מפתח את רהיטות הקריאה – בפרט את <u>שטף הקריאה</u> ואת הפרוזודיה בקריאה. אפשר ליישם את ההתנסויות בכתיבה גם במחוללי סיפורים דיגיטליים – מפתח את האוריינות הדיגיטלית.
<u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה' - יישום רעיונות הסיפור בהקשרים אחרים</u> <u>הפקת שיח כתוב</u>	
מתארים ומאפיינים את הדמויות. התיאורים כוללים: * תיאורים מפורטים של המראה החיצוני (שמות תואר). * תיאור רגשות (פועלי רגש וחשיבה). * תיאור מעשי הדמויות * דיאלוגים בין הדמויות	פעולות התיאור מפעילות <u>ידע לשוני ואוצר מילים מופשט</u> . תיאורים מערבים יכולת הכללה.
<u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u>	
מתארים קשרים ויחסים בין דמויות תוך שימוש בשמות תואר, בפועלי רגש וחשיבה מתאימים.	פעולות התיאור מפעילות <u>ידע לשוני ואוצר מילים מופשט</u> .

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

	<u>'יצירת היסקים'</u> <u>'פירוש פרשנות ואינטגרציה'</u>
מרחיב ידע על ספרות. מעורר סקרנות אוריינית.	מציינים ספרים וסיפורים נוספים של אותו הסופר או אותו המאייר.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית בגיל הרך וביסודי

הדגמות

להלן ארבע הדגמות ליחידות הוראה של טקסטים מסוגים שונים (סיפור ומידעי), בהתאמה לשלב בהתפתחות האוריינית:

טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה – גן (גילאי 3-5)

שלב רכישת הקריאה והכתיבה – כיתות א-ב (גילאי 5-8)

ההדגמות בנויות לפי ארבעת השלבים של מודל ההוראה ההוליסטי. כל הדגמה מתמקדת בטקסט אחד, לכל טקסט מוצגות הצעות לפעילויות והדגמה של יישומן בטקסט. אין הכרח לכלול את כל הפעילויות וכן לא ברצף הכתוב.

מפרט הדגמות להוראה הוליסטית של טקסטים מסוגים שונים

שלב טרום הוראה פורמלית של הקריאה והכתיבה גילאי 3-5	שלב רכישת הקריאה והכתיבה גילאי 5-8
הדגמה מספר 1 טקסט מידעי: צבאים	הדגמה מספר 2 טקסט מידעי: צבאים
הדגמה מספר 3 סיפור: הצב של אורן מאת מירה מאיר	הדגמה מספר 4 סיפור: יש מפלצת באגם מאת שלמה אבס
הדגמה מספר 7 (יפורסם בהמשך) טקסט מנחה ומפעיל: <u>שלטים</u>	הדגמה מספר 5 סיפור מן המקורות היהודיים: התרנגולים שהפכו לעצים
	הדגמה מספר 6 סיפור מן המקורות היהודיים: מעשה ברבי פינחס ובשני שקים של גרעיני שעורה
	הדגמה מספר 8 (יפורסם בהמשך) טקסט מנחה ומפעיל: <u>הוראות משחק</u>